

İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIĞI SONRASI ÖLÜM NEDENİYLE DESTEKTEN YOKSUN KALMA TAZMİNATI

Prof. Dr. A. Murat Demircioğlu*

Araş. Gör. Sergül Balsever**

I. GİRİŞ

İş sözleşmesinde işçinin işverene karşı sadakat borcunun karşılığını, işverenin işçiyi gözetme borcu oluşturmaktadır¹. İşçi sadakat borcu kapsamında, işverenin işi ve işyeri ile ilgili çıkarlarını korumak ve yine işverenin emir ve talimatlarına uymakla yükümlüdür. Buna karşılık, işveren ise; işçiyi yardımcı olmak, onun çıkarlarının zedelenmesine neden olabilecek davranışlardan kaçınmak ve işçinin gördüğü iş nedeniyle maruz kalabileceği kaza ve zararlara karşı gerekli önlemleri alarak onu korumak ve gözetmek yükümlülüğü altındadır².

İşverenin işçiyi gözetme borcunun kapsamına hangi edimlerin girdiğini önceden tahdidi bir şekilde belirlemek mümkün olmamakla birlikte, iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin alınması zorunluluğu işverenin bu gözetme borcunun en önemli kalemlerinden birini teşkil etmektedir³. Diğer bir deyişle; işveren, işyerinde işçinin hayat, sağlık ve beden bütünlüğünü korumak ve olası zararları bertaraf etmek için gerekli önlemleri almakla mükelleftir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da bir kararında şöyle bir değerlendirmede bulunmuştur: “İşveren, gözetme borcu gereği çalıştırdığı işçileri iş yerinde meydana gelen tehlikelerden korumak, onların yaşam, bedensel ve ruhsal sağlık bütünlüklerini korumak için iş yerinde teknik ve tıbbi önlemler dahil olmak üzere bilimsel ve teknolojik gelişmelerin gerekli kıldığı tüm önlemleri almak zorundadır.”⁴

^H Hakem denetiminden geçmiştir.

* Yıldız Teknik Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Emekli Öğretim Üyesi

** Yıldız Teknik Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü, Ticaret Hukuku Anabilim Dalı

¹ Demircioğlu A. Murat/Centel Tankut, İş Hukuku, 18. bs., İstanbul, 2015, s. 115. İşverenin işçiyi gözetme borcu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Ulsan İlhan, Özellikle Borçlar Hukuku ve İş Hukuku Açısından İşverenin İşçiyi Gözetme Borcu Bundan Doğan Hukuki Sorumluluğu, İstanbul, 1990

² Süzek Sarper, İş Hukuku, Yenilenmiş 10. bs., İstanbul, 2014, s. 400; Süzek Sarper, “Destekten Yoksunluk ve Cismani Zararlarda İşverenin Özel Hukuktan Doğan Sorumluluğu”, Destekten Yoksunluk ve Cismani Zararlarda Sorumluluk ve Tazminat, İş Hukukuna İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri 1996 Yılı Toplantısı, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1996, s. 17-18; Ulsan, a.g.e., s. 1

³ Demircioğlu A. Murat/Güzel Ali, İşverenin Sosyal Sigorta Yükümlülükleri ve Sorumluluğu, İstanbul Ticaret Odası Yayını, İstanbul, 2001, s. 193; Demircioğlu/Centel, a.g.e., s. 115; Ulsan, a.g.e., s. 33

⁴ Y. HGK. E. 2012/21-1121, K. 2013/386 sayılı, 20.03.2013 tarihli kararı www.corpus.com.tr

İşverenin iş sağlığı ve güvenliği önlemleri, hem 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu (TBK) ⁵ hem de 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (İSGK) 'nda⁶ düzenlenmiştir. TBK md. 417/2 uyarınca; "İşveren, işyerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmakla yükümlüdür." Söz konusu düzenleme, 818 sayılı mülga Borçlar Kanunu (BK) 'nun⁷ 332/1 maddesinin karşılığını teşkil etmekle birlikte, TBK işverenin iş sağlığı ve güvenliği önlemleri alma yükümlülüğünün kapsamını daha fazla genişletmiştir⁸. Zira mülga BK md. 332/1 uyarınca; işveren "akdin hususi halleri ve işin mahiyeti noktasından hakkaniyet dairesinde kendisinden istenebileceği derecede, çalışmak dolayısıyla maruz kaldığı tehlikelere karşı icap eden tedbirleri" almakla yükümlü iken; TBK md. 417/2'de ise gerekli her türlü önlemin alınması gerektiği vurgulanmıştır. Görüldüğü gibi; işverenin iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alma yükümlülüğü artık hakkaniyet dairesiyle sınırlı değildir, işveren her türlü önlemi almakla mükelleftir.

Bu bakımdan TBK düzenlemesi, 4857 sayılı İş Kanunu'nun⁹ yürürlükten kalkmış olan iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin düzenlendiği beşinci bölümdeki (md. 77-89) 77. maddesiyle paralellik göstermekteydi. Şöyle ki; İş Kanunu mülga md. 77 uyarınca; "İşverenler işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmak, işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdürler." Oysa, İş Kanunu'nun mülga beşinci bölümüne yerine artık 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun hükümleri uygulama alanı bulmaktadır¹⁰. İSGK'da işverenin genel sorumluluğunu düzenleyen 4. md. uyarınca; "mesleki risklerin önlenmesi, eğitim ve bilgi verilmesi dâhil her türlü tedbirin alınması" gerektiği belirtilmiştir¹¹. İSGK md. 4'te düzenlenen

⁵ RG. 04.02.2011, S. 27836

⁶ RG. 30.06.2012, S. 28339

⁷ RG. 29.04.1926, S. 359

⁸ Akdeniz Ayşe Ledün, "İşverenin İş Kazası ve Meslek Hastalığından Doğan Zararlardan Sorumluluğunun Niteliği", İÜHFİM, C. 72, S. 2, s. 5

⁹ RG. 10.06.2003, S. 25134

¹⁰ Bkz. İSGK md. 37; 4857 sayılı İş Kanunu'nun beşinci bölümü sadece işçi ve işyerleri açısından düzenlenmiş olup işyerinde çalışan çırak ve stajyerlere uygulanmamakta idi. Buna ilaveten 854 sayılı Deniz İş Kanunu ile 5953 sayılı Basın İş Kanun'larında iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine yer verilmediği gibi; bu iki kanunun kapsamına giren durumlara da uygulanacak olan genel hüküm niteliğindeki TBK md. 417, sadece işverenin önlem alma yükümlülüğü ile işçinin uğradığı zararları düzenlemektedir. Öte yandan; kamu görevlilerinden memur ve sözleşmeli personel için iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine ilişkin özel bir düzenleme mevzuatımızda bulunmamaktaydı. Bu bakımdan, hem 4857 sayılı yasa kapsamındaki çalışanlar hem de diğer çalışanlar için kapsamlı iş sağlığı ve güvenliği düzenlemesi getiren 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun gereksinimi kuşkusuzdur. Süzek, a.g.e., s.408; Alpagut Gülsevil, "6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun Genel Esasları", İÜHFİM., 2014, C.LXXII, S. 2, s. 31

¹¹ İş Kanunu mülga md. 77 ve İSGK md. 4 uyarınca öngörülen iş güvenliği ve sağlığı alma yükümlülüğü hakkında Yargıtay 21. HD. E. 2014/10603, K. 2015/2375 sayılı, 12.02.2015 tarihli kararı: "4857 s. Kanun'un 77 nci maddesi uyarınca, işverenler iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanması için gerekli her türlü önlemi almak, araç ve gereçleri noksansız bulundurmak, işçiler de iş sağlığı ve güvenliği konusunda alınan her türlü önleme uymakla yükümlüdürler. İşverenler alınan iş sağlığı ve güvenliği önlemlerine uyulup uyulmadığını denetlemek, işçileri karşı karşıya buldukları mesleki riskler, alınması gerekli tedbirler, yasal hak ve sorumluluklar konusunda bilgilendirmek ve ge-

buyükmümlülükler; *tedbir alma, eğitim verme ve denetleme* şeklinde İş Kanunu'nun mülga beşinci bölümündeki yükümlülüklerle büyük ölçüde paralellik arz etmektedir¹².

TBK ve İSGK' da yer alan işverenin işçiyi gözetme borcunu ihlal etmesi halinde hem özel hukuk hem de kamu hukuku açısından çeşitli yaptırımlar söz konusu olacaktır¹³. İdare hukuku bakımından; iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin eksikliği halinde işverence idari para cezası ödenmesi, yaşamsal tehlike var ise işin durdurulması veya iş yerinin kapatılması şeklinde kamusal yaptırımlar gündeme gelir (İSGK md. 26). Ceza hukuku yönünden ise; işçinin bedensel bütünlüğünün zarar görmesi veya ölümü halinde Türk Ceza Kanunu (TCK) ¹⁴ uyarınca cezai yaptırım söz konusudur¹⁵. Özel hukuk açısından bakacak olursak; iş kazası veya meslek hastalığı sonunda bir zarar meydana gelmiş ise maddi ve manevi tazminat, ölüm halinde ise hak sahiplerince destekten yoksun kalma tazminatı ve manevi tazminat talebi söz konusu olabilecektir. Şayet koşulları mevcut ise; aynı olayda işveren hakkında idari, cezai ve hukuki yaptırımlar birlikte uygulama alanı bulabilecektir. Bunun yanısıra; iş kazasına uğrayan veya meslek hastalığına tutulan kişinin sigortalı olması durumunda kendisine Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından gerekli sağlık yardımları¹⁶ yapılır, geçici veya sürekli iş göremezlik ödenekleri¹⁷ bağlanır ve ölüm halinde hak sahiplerine yasada öngörülen koşullar çerçevesinde destekten yoksun kalma tazminatı, cenaze ödeneği, tedavi masraflar ve çalışmamaktan doğan zararların tazmini ile evlenmemiş kız çocuklarına evlenme ödeneği verilir. Biz de çalışmamızda; bir hukuki yaptırım olarak sadece, iş kazası ve meslek hastalığı

---

rekli iş sağlığı ve güvenliği eğitimini vermek zorundadırlar. Anılan madde ile, işverenlere, işçi sağlığı ve iş güvenliği kavramından kapsamlı olarak, her türlü önlemi almak yanında, bir anlamda objektif özen yükümlülüğü de öngörülmektedir. Bu itibarla işverenin, mevzuatın kendisine yüklediği tedbirleri, işçinin tecrübeli oluşu veya dikkatli çalıştığı takdirde gerekmeyeceği gibi bir düşünceyle almaktan sarfınazar etmesi kabul edilemez. ...Gerek, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 77 nci maddesi gerekse 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun 4. ve 5 inci maddeleriyle bunu uygun olarak çıkarılan iş güvenliği yönetmelikleri hükümleri işverenin sorumluluğunu objektifleştiren kriterler olarak değerlendirilmelidir. Bu sebeple mevzuatta yer alan teknik iş güvenliği kurallarına uyulmaması işverenin kusurlu davranışı olarak kabul edilmelidir. Ancak, işveren sadece anılan yazılı kurallara değil, yazılı olmayan ve teknolojinin gerekli kıldığı önlemlere aykırı davrandığında da kusurlu görülerek oluşan zararı karşılamalıdır.”
www.corpus.com.tr

¹² Alpagut, a.g.m., s. 33

¹³ Demircioğlu/Centel, a.g.e., s. 153; Süzek, a.g.e., s. 139; ayrıca bkz. Y. HGK. E. 2013/21-586, K. 2014/95 sayılı, 12.02.2014 tarihli kararı www.corpus.com.tr

¹⁴ RG. 12.10.2004, S.25611

¹⁵ Demircioğlu/Centel, a.g.e., s. 154; Süzek, a.g.e., s. 141

¹⁶ Sağlık yardımları genel sağlık sigortası kapsamında yapılır. Bkz. SSGSSK md. 60

¹⁷ Geçici iş göremezlik ödeneği; Kurumca yetkilendirilen hekim veya sağlık kurullarından istirahat raporu alınmış olması şartıyla, iş kazası veya meslek hastalığı nedeniyle iş göremezliğe uğrayan sigortalıya her gün için verilen parasal yardımdır. Sürekli iş göremezlik ödeneği ise; iş kazası veya meslek hastalığı sonucu oluşan hastalık ve özürlülük nedeniyle, Kurumca yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularının sağlık kurulları tarafından verilen raporlara istinaden Kurum Sağlık Kurulunca meslekte kazanma gücünün az %10 oranında azalmış bulunduğu tespit edilen sigortalıya ödenen parasal yardımdır. Bkz. SSGSSK md. 18-19

sonunda ölüm nedeniyle hak sahiplerince talep edilecek olan destekten yoksun kalma tazminatının koşullarını ve kapsamını inceleyeceğiz.

II. İŞ KAZASI VE MESLEK HASTALIğI KAVRAMLARI

1. Sosyal Güvenlik Hukuku Bağlamında İŞ Kazası ve Meslek Hastalığı

Sosyal güvenlik hukuku bağlamında iş kazası veya meslek hastalığından söz edebilmek için, öncelikle kazaya veya hastalığa uğrayan kişinin SSGSSK md. 4 uyarınca sigortalı sayılması, SSGSSK md. 13 veya md. 14'te sayılan durumlardan birinin meydana gelmiş olmasđ, bu durum sonucunda bedensel veya ruhsal bir zararın gerçekteŐmesi ve son olarak uğranılan iş kazası veya meslek hastalığı ile zarar arasında nedensellik bağının bulunmasđ gerekmektedir¹⁸.

İŞ kazası ve meslek hastalığı kısa vadeli sosyal sigorta türlerinden olup¹⁹, sosyal güvenlik hukuku bağlamında 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu (SSGSSK) 'nda²⁰ ifadesini bulmuŐtur.

SSGSSK md. 13 uyarınca; "İŞ kazası; a) Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada, b) İşveren tarafından yürütölmekte olan iş nedeniyle sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürötmekte olduğu iş nedeniyle, c) Bir işyerine bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak işyeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda, d) Bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamındaki emziren kadın sigortalının, iş mevzuatı gereğince çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda, e) Sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidis geliŐ sırasında, meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen engelli hâle getiren olaydır." Söz konusu hüküm; iş kazasının ne olduğunu örnekleme niteliğinde saymayıp, hangi hal ve durumların iş kazası sayılacağını yer ve zaman koşullarıyla sınırlayarak belirtmektedir²¹.

SSGSSK md. 14 uyarınca ise; "Meslek hastalığı, sigortalının çalıştığı veya yaptığı işin niteliğinden dolayı tekrarlanan bir sebeple veya işin yürütüm şartları yüzünden uğradığı geçici veya süreklđ hastalık, bedensel veya ruhsal engellilik halleridir." Meslek hastalığından söz edebilmek için ortaya çıkan be-

¹⁸ Demircioğlu A. Murat, Yargıtay Kararları IŞığında Sorularla 4857 Sayılı İŞ Yasası, 3. bs., İstanbul, 2014, s. 251; Demircioğlu/Güzel, a.g.e., s.177-185; Tuncay A. Can/Ekmekçi Ömer, Yeni Mevzuat Açısından Sosyal Güvenlik Hukukunun Esasları, 2.bs., İstanbul, 2009, s. 264-273; Tuncay A. Can/Ekmekçi Ömer, Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, 16. bs., İstanbul, 2013, s. 334-347. Bu yöndeki Y. 10. HD. E. 2013/4466, K. 2014/3445 sayılı, 24.02.2014 tarihli kararına bkz: "Olayın, işkazası olarak kabul edilebilmesi için olaya maruz kalan kişinin 5510 s. Kanunun 4 üncü maddesi anlamında sigortalı olmasđ, olayın, 5510 s. Kanunun 13 üncü maddesinde sayılı ve sınırlı olarak belirtilen hal ve durumlardan birinde meydana gelmesi koşuldur. Başka bir anlatımla, olayın, iş kazası sayılabilmesi için iki koşulun birlikte gerçekteŐmesi zorunludur."

¹⁹ Güzel Ali/Okur Ali Rıza/Canıklioğlu NurŐen, Sosyal Güvenlik Hukuku, Yenilenmiş14. bs., İstanbul, 2012, s. 394; Tuncay/Ekmekçi, Esaslar, s. 263; Tuncay/Ekmekçi, Dersler, s. 331

²⁰ RG. 16.06.2006, S.26200

²¹ Demircioğlu/Güzel, a.g.e., s.177; ayrıca bkz. Yargıtay HGK., 13.10.2004, 21-529/527, İBD., 2005/3, 165-169; Y. 10. HD. E. 2014/803, K. 2014/1230 sayılı, 23.01.2014 tarihli kararınıwww.corpus.com.tr

densel veya ruhsal özürlülük halinin sigortalının yaptığı işin sonucu olarak ortaya çıkması gerekmektedir²².

Sigortalıyı zarara uğratan olayda işçinin kusurunun bulunup bulunmaması, zarar verici olayın sosyal güvenlik hukuku bağlamında iş kazası veya meslek hastalığı sayılmasında önemi bulunmamaktadır²³.

2. Bireysel İş Hukuku Bağlamında İş Kazası ve Meslek Hastalığı

Bireysel iş hukuku anlamında iş kazası ve meslek hastalığının tespitinin dayanağını; TBK md. 417, İş Kanunu mülga md. 77 ve İSGK md. 4'te işverene getirilen iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini alma yükümlülüğü teşkil etmektedir²⁴. Bireysel iş hukuku bağlamında iş kazası ve meslek hastalığından söz edebilmek için; iş kazası veya meslek hastalığı niteliğini taşıyan bir durumun gerçekleşmesi, bu durum ile yürütülen iş arasında nedensellik bağının bulunması, işverenin kusurlu olarak iş sağlığı ve güvenliği önlemlerini almamış olması²⁵, bunun sonucunda işçinin bedensel veya ruhsal bir zarara maruz kalması ve bu zarar ile ortaya çıkan durum arasında da nedensellik bağının bulunması gerekmektedir²⁶.

İş kazası ve meslek hastalığının bireysel iş hukuku ile sosyal güvenlik hukuku bağlamında tespitindeki temel fark; nedensellik bağıdır. Bireysel iş hukuku anlamında iş kazası ve meslek hastalığında; zarar ile kaza veya hastalık arasında nedensellik bağı bulunacağı gibi, kaza veya hastalık yapılan işin sonucu olmalıdır. Başka bir deyişle; yürütülen iş ile ortaya çıkan iş kazası veya meslek hastalığı arasında da nedensellik bağı bulunmalıdır²⁷. Oysa, sosyal güvenlik hukuku bağlamında iş kazası ve meslek hastalığında bu şekilde bir koşul aranmamaktadır²⁸. Bu yönüyle; sosyal güvenlik hukuku anlamındaki her iş kazası veya meslek hastalığı, bireysel iş hukuku anlamında iş kazası veya meslek hastalığı sayılmamaktadır. Ayrıca yine sosyal güvenlik hukuku bağlamındaki bütün iş kazası veya meslek hastalığı halleri işverenin hukuki sorum-

²² Demircioğlu, a.g.e., s. 259; Demircioğlu/Güzel, a.g.e., s. 186; Güzel/Okur/Caniklioğlu, a.g.e., s. 419; Tuncay/Ekmekçi, Esaslar, s. 275; Tuncay/Ekmekçi, Dersler, s.351

²³ Seratlı Gaye Burcu, İş Kazasından Doğan Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Ankara, 2003, s. 31

²⁴ Süzek, a.g.e., s.408

²⁵ Ayrıca bkz. Y. HGK. E. 2013/21-586, K. 2014/95 sayılı, 12.02.2014 tarihli kararı; Y. HGK. E. 2012/21-1121, K. 2013/386 sayılı, 20.03.2013 tarihli kararı; Y. 21. HD. E. 2014/10603, K. 2015/2375 sayılı, 12.02.2015 tarihli kararı www.corpus.com.tr

²⁶ Süzek, a.g.e., s. 423-424; Akın Levent, "Destekten Yoksunluk ve Cismani Zararlardan İşverenin Özel Hukuktan Doğan Sorumluluğuna İlişkin Yargıtay Kararları", Destekten Yoksunluk ve Cismani Zararlarda Sorumluluk ve Tazminat, İşHukukuna İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri 1996 YılıToplantısı, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1996, s. 35-37

²⁷ Y. HGK. E. 2012/21-1121, K. 2013/386 sayılı, 20.03.2013 tarihli kararı: "...Bu durumda, işverenin kusurlu eylemiyle zarar arasında uygun bir illiyet bağı yoksa işverenin sorumluluğundan söz edilemez." www.corpus.com.tr

²⁸ Aksi yönde görüş için bkz. Tuncay/Ekmekçi, Esaslar, s. 267; Tuncay/Ekmekçi, Dersler, s. 340, Yazara göre; iş kazasını tespitite yapılan iş ile kaza arasında nedensellik bağı bulunmalı ve kanun koyucu md. 13'te iş ile kaza arasında bulunması gereken nedensellik bağının tespiti hususunda belirli karineler öngörmüştür.

luluğuna yol açmayacaktır²⁹. Zira iş kazası veya meslek hastalığının varlığı bir sosyal güvenlik sorunu iken, işverenin sorumlu olup olmaması bir borçlar ve iş hukuku sorunudur.

III. DESTEKTEN YOKSUN KALMA TAZMİNATININ VERİLME KOŞULLARI

Destekten yoksun kalma tazminatı; iş kazasına uğrayan veya meslek hastalığına tutulan işçinin ölümü halinde desteğinden yoksun kalanlara, eğer yaşamış olsaydı bulunacağı olası yardımın peşin ve toptan ödenmesidir³⁰. Böylece işçinin sağladığı destek sürecinin ölümü ile kesilmesi sonucu zarara uğrayan kişilerin, önceki hayat düzeylerine kavuşturulması amaçlanmıştır. Bahse konu zarar, doğrudan ve anlık ortaya çıkmayıp; etkisini destekten yoksun kalanlar üzerinde zaman içinde yavaş yavaş göstermektedir³¹.

Destekten yoksun kalma tazminatı ile ilgili olarak Yargıtay 17. HD. 12.02.2015 tarihinde şu tespitlerde bulunmuştur: "...Yasa metninden de anlaşılacağı gibi destekten yoksun kalma tazminatının konusu, desteğin yitirilmesi nedeniyle yoksun kalınan zarardır. Buradaki amaç, destekten yoksun kalanların desteğin ölümünden önceki yaşamlarındaki sosyal ve ekonomik durumlarının korunmasıdır. Olaydan sonraki dönemde de, destek olmasa bile, onun zamanındaki gibi aynı şekilde yaşayabilmesi için muhtaç olduğu paranın ödettirilmesidir. Yani haksız bir eylem sonucu desteğini yitiren kimse BK'nın 45/II. maddesine dayanarak uğradığı zararın ödetilmesini isteyebilir. Davalı destekten yoksun kalmadan ileri gelen somut zararı gidermek zorundadır."³²

Ölüm nedeniyle meydana gelen zararlar ölen kişinin dışında gerçekleşmektedir. Diğer bir deyişle, ölen kişi artık hukuki bir süje olmaktan çıktığı için zarar ölenin bakıp gözetmiş olduğu kişiler nezdinde ortaya çıkar³³. Bu yönüyle kavramsal olarak destekten yoksun kalma tazminatının temelinde yatan zarar, hak sahipleri açısından hem bir yansıma zarardır hem de müstakbel zarar³⁴ niteliğini taşımaktadır. Bunun yanı sıra Yargıtay 17. HD. pek çok kararında;

²⁹ Demircioğlu/Güzel, a.g.e., s. 185; Tuncay/Ekmekçi, Esaslar, s. 271; Tuncay/Ekmekçi, Dersler, s. 346; Akın, a.g.m., s. 36

³⁰ Süzek, a.g.e., s. 440

³¹ Zarar hakkında bkz. Y. 17. HD. E. 2011/10718, K. 2012/12169 sayılı, 07.11.2012 tarihli kararı: "Davacıların destekten yoksun kalma tazminatı talebine dayanak olarak gösterdikleri zarar; işletenin ölümü sonucunda meydana gelmekle birlikte işleten üzerinde doğan bir zarardan ayrı ve salt onun desteğinden yoksun kalınması olgusuna dayalı, mirasçılık sıfatıyla bağlı olmaksızın uğranılabilen bir zarardır. Böyle bir zararın işletenin kendisinin sahip olacağı hakla bir ilişkisi olmadığı gibi, doğrudan işletenin zararıyla bağlı ve onunla sınırlı bir zarar da değildir. İşletenin ölümü zararı doğuran olay olmakla birlikte, zarar doğrudan üçüncü kişi durumundaki destekten yoksun kalanlar üzerinde oluşmuştur. Buradaki zarar, mirasçılardan salt bu sıfatla devraldıkları miraslarının uğradığı ve ondan intikal eden bir zarar da değildir." www.corpus.com.tr

³² Y. 17. HD. E. 2013/16156, K. 2015/2674 sayılı, 12.02.2015 tarihli kararı. Ayrıca bkz. Y. 17. HD. E. 2014/23993, K. 2015/873 sayılı, 22.01.2015 tarihli karar; Y. 17. HD. E. 2013/7431, K. 2014/7362 sayılı, 08.05.2014 tarihli kararı; Y. 17. HD. E. 2013/6045, K. 2014/6926 sayılı, 02.05.2014 tarihli kararı; Y. 17. HD. E. 2011/10718, K. 2012/12169 sayılı, 07.11.2012 tarihli kararı www.corpus.com.tr

³³ Oğuzman M. Kemal/Öz M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.2, 10. bs., İstanbul, 2013, s. 99

³⁴ Yansıma zarar ve müstakbel zarar kavramları için ayrıntılı bilgi için bkz. Oğuzman/Öz, a.g.e., s.42-43

bir insanın ölümünün hukuki anlamda bir zarar olmadığını fakat bu yüzden yine de bazı zararların meydana gelmiş olabileceğini belirtmiştir. İşte bu noktada TBK md. 53'ün öngörmüş olduğu hal, ölüm sonucu vukua gelen bir kısım zararların tazminidir³⁵. Diğer taraftan Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun 06.03.1978 tarihli kararında destekten yoksun kalma tazminatının nasıl bir karaktere sahip olduğuna dair şu tespitlerde bulunulmuştur: "Destekten yoksun kalma tazminatının eylemin karşılığı olan bir ceza olmayıp, ölüm sonucu ölenin yardımından yoksun kalan kimsenin muhtaç duruma düşmesini önlemek ve yaşamının desteğin ölümünden önceki düzeyde tutulması amacıyla yönelik sosyal karakterde kendine özgü bir tazminat olduğu..."³⁶

İş kazasına uğrayan veya meslek hastalığına tutulan işçi, SSGSSK uyarınca sigortalı ise hak sahiplerinin zararları SGK tarafından karşılanacaktır. SGK'nın yapmış olduğu yardımları aşan zararlar için ancak TBK hükümleri uyarınca işverenin sorumluluğuna gidilebilecektir. Şayet SGK hak sahiplerinin tüm zararlarını karşılamış ise bu durumda artık işverene başvurulamayacaktır. Ancak Kurum'un yapmış olduğu ödemeler genelde götürü nitelik taşıdığından zararın tümünü karşılamış olmaz. Bu noktada Kurumun ödediği yardımların tam karşılamadığı zararın artan kısmı için işverene başvurulup başvurulamayacağına dair mevzuatımızda bir hüküm olmamakla birlikte, öğretide işverene başvurulacağı sonucuna görüş birliği ile varılmıştır³⁷. Öte yandan, SGK'nın sorumlu işverene rücu etme hakkı ise saklıdır. Destekten yoksun kalma tazminatının nasıl hesaplanacağına dair mevzuatımızda bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu husus ise, çok daha kapsamlı ve teknik aktüerya bilgisi gerektirdiğinden bu çalışmada irdelenmemiştir³⁸.

1. Hukuki Dayanağı

Ölüm nedeniyle destekten yoksun kalma tazminatının hukuki dayanağı TBK md. 53/3 ve md. 417/3'te ifadesini bulmaktadır. TBK md. 53/3 uyarınca; ölüm halinde "Ölenin desteğinden yoksun kalan kişilerin bu sebeple uğradıkları kayıplar"ın tazmin edilmesi gerekmektedir. Yine TBK md. 417/3 uyarınca; "İşverenin yukarıdaki hükümler dâhil, kanuna ve sözleşmeye aykırı davranışı nedeniyle işçinin ölümü, vücut bütünlüğünün zedelenmesi veya kişilik haklarının ihlaline bağlı zararların tazmini, sözleşmeye aykırılıktan doğan sorumluluk hükümlerine tabidir." Bu hükümden anlaşıldığı üzere; destekten yoksun kalan kişiler işverene aralarında akdi bir ilişki bulunmamasına rağmen, destekten yoksunluk tazminatını sözleşmeden doğan sorumluluk esasına göre talep edeceklerdir.

Öğretide pek çok yazar; destekten yoksun kalma tazminatının düzenlendiği TBK md. 53'ü, haksız fiilden doğrudan doğruya zarar görmeyen kişilerin

³⁵ Y. 17. HD. E. 2014/23993, K. 2015/873 sayılı, 22.01.2015 tarihli kararı; Y. 17. HD. E. 2013/7431, K. 2014/7362 sayılı, 08.05.2014 tarihli kararı; Y. 17. HD. E. 2013/6045, K. 2014/6926 sayılı, 02.05.2014 tarihli kararı www.corpus.com.tr

³⁶ Y. İBBGK. 1/3 sayılı, 06.03.1978 tarihli kararı; aynı esasların benimsendiği şu karar için ayrıca bkz. Y. HGK. 2005/4-648 E. 2005/691 K. sayılı 30.11.2005 sayılı kararı www.corpus.com.tr

³⁷ Demircioğlu/Güzel, a.g.e., s. 195; Süzek, a.g.e., s. 410; Süzek, a.g.m., s. 20

³⁸ Hesaplama yöntemi hakkında ayrıntılı bilgi almak için bkz. Demircioğlu/Güzel, a.g.e., s. 210 vd.; Seratlı, a.g.e., s. 131 vd.; Kılıçoğlu Mustafa, Tazminat Hukuku: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Uyarlanmış, 4. bs., Ankara, 2014

uğradıkları zararın tazmin edilemeyeceği genel kuralın istisnası olduğunu belirtmişlerdir³⁹. Söz konusu maddede; haksız fiil sonucunda doğrudan doğruya zarar görmeyen ancak ileride görmesi yüksek ihtimal dâhilinde bulunan kişilere tazminat hakkı tanınmaktadır⁴⁰.

2. Destek Kavramı

Destek; iş kazasına uğrayan veya meslek hastalığına tutulan işçinin ölümü halinde, şayet böyle bir durum gerçekleşirse idi desteklenenin olası yaşam süresi içinde çalışması sonucunda kazancından ayırmak suretiyle sağlayabileceği katkıdır⁴¹. Önemli olan husus, işçi tarafından sağlanan bu desteğin fiilen ve devamlı olmasıdır⁴². Bunun yanı sıra, destek olan kişinin söz konusu katkıyı ailevi, dini, sosyal, duygusal ve benzeri amaçlardan hangisini gözeterek yaptığının bir önemi bulunmamaktadır. Ancak kanuna aykırı amaç dahilinde yapılan yardımlar destekten yoksun kalma tazminatı talebine olanak vermeyecektir. Örneğin birinin dolandırıcılık suçu işlemesine düzenli olarak yardım sağlayan kişinin ölümünden sonra bu kişi destekten yoksun kaldığını ileri sürmeyecektir. Zira yasal olarak yasaklanmış bir eyleme katkı sağlanmaktadır ve bu durum destek ilişkisi oluşturmamaktadır. Bunun yanı sıra ahlaka aykırı bir ilişki sebebiyle yardımda bulunan bir kişinin destek sayılıp sayılmayacağı hususu ise öğretilerde tartışmalıdır⁴³.

Destek ilişkisinin ölüm anında kurulmuş olması şart olmayıp, henüz kurulmamış ancak kurulması kuvvetle muhtemel görülen durumlarda da destekten yoksun kalma tazminatı talep edilebilecektir⁴⁴. Bu bağlamda destek ilişkisinin ölüm anından önce ve sonra kurulmasına göre gerçek ve farazi destek olmak üzere iki tür destekten söz edebiliriz.

Gerçek destek, kişinin desteğin ölümünden önce kurulmuş bir ilişki kapsamında desteklenenin nakdi, ayni veya hizmet ifası şeklinde fiilen ve devamlı olarak yardımlarda bulunmasıdır. Desteklenenin ölüm vuku bulduktan sonraki yaşam düzeyi ile önceki durumu arasındaki olumsuz fark gerçek des-

³⁹ Tekinay Selahattin Sulhi/Akman Sermet/Burcuoğlu Haluk/Altıp Atila, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. bs., İstanbul, 1993, s. 619; Tekinay Selahattin Sulhi, Ölüm Sebebiyle Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, İstanbul, 1963, s. 4-5; Tandoğan Haluk, Mukayeseli Hukuk, Hususiyle Türk-İsviçre ve Alman Hukuku Bakımından Üçüncü Şahsın Zararının Tazmini, Ankara, 1963, s. 82; Akın, a.g.m., s. 48

⁴⁰ Seratlı, a.g.e., s. 64

⁴¹ Destek kavramına ilişkin Y. 17. HD. E. 2011/10718, K. 2012/12169 sayılı, 07.11.2012 tarihli kararına bkz: "Borçlar Kanunu'nun 45 inci maddesinde sözü geçen destek kavramı hukuksal bir ilişkiyi değil, eylemli bir durumu hedef tutar ve ne hısımlığa ne de yasanın nafaka hakkındaki hükümlerine dayanır; sadece eylemli ve düzenli olarak geçimini kısmen veya tamamen sağlayacak şekilde yardım eden ve olayların olağan akışına göre eğer ölüm vuku bulmasaydı, az çok yakın bir gelecekte de bu yardımı sağlayacak olan kimse destek sayılır. O halde destek sayılabilmek için yardımın eylemli olması ve ölümden sonra da düzenli bir biçimde devam edeceğinin anlaşılması yeterli görülür."

⁴² Demircioğlu/Güzel, a.g.e., s. 208; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp, a.g.e., s. 620; Tekinay, a.g.e., s. 13; Süzek, a.g.e., s. 440; Ulusan, a.g.e., s. 162; Tandoğan Haluk, Türk Mesuliyet Hukuku, İstanbul, 2010, s. 300

⁴³ Oğuzman/Öz, a.g.e., s. 101-102; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp, a.g.e., s. 627-628; Tekinay, a.g.e., s. 38-43; Seratlı, a.g.e., s. 104-105

Bu bağlamda nikahsız eş kavramı aşağıda incelenecektir. Bkz. III.4.b başlıklı bölüm

⁴⁴ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altıp, a.g.e., s. 621; Ulusan, a.g.e., s. 162

teğın yitirilmesinden doğan zararı ortaya koymaktadır⁴⁵. Farazi destekte ise; fiili bir destek ilişkisi ölümden önce var olmayıp, ölüm olayı gerçekleşmiş olduğu zaman dahi henüz söz konusu destek ilişkisi ortaya çıkmamıştır. Ölüm hiç gerçekleşmemiş olsa idi, desteklenenin ilerde elde edeceği menfaat yüksek ihtimal dâhilinde görülüyor ise farazi destekten söz edilebilir. Bu noktada; öğreti farazi desteğın ispatında akdi veya hukuki bir bakım ilişkisinin varlığını aramak ve farazi desteğın kaybından doğan tazminat taleplerinin sınırının daha dar çizilmesi gerektiği kanaatindedir⁴⁶. Yargıtay içtihadına göre de; kanuni veya akdi bir yükümlülük gereği ilerde bakması çok olası olanlar farazi destek sayılırlar⁴⁷. Gerçek desteğın varlığını ispat yükü ise; tazminat talebinde bulunacak olan davacının üzerinde olup, ölen kişinin kendisine fiilen ve devamlı bir yardımda bulunduğunu ve bu yardıma gereksinim duyduğunu ortaya koymalıdır.

3. Bakım İlişkisi

Desteklenen ile işçi arasında fiilen ve devamlı olarak bulunması gereken destek ilişkisine ek olarak bakım ilişkisi de bulunması gereken önemli hususlardandır. Bakım ilişkisi ise iki unsuru bünyesinde barındırmaktadır; bakım gücü ve bakım gereksinimi. Bakım gücünün var olmaması halinde destekten, bakım gereksiniminin de bulunmaması durumunda desteklenenden söz edilemez⁴⁸.

Bakım gücü; destek sağlayan işçinin mali gücünün kısmen dahi olsa destek görenlerin gereksinimini karşılayacak düzeyde olmasıdır. İşçi, fiilen ve devamlı bir bakımı gerçekleştirmeye yetecek düzeyde ekonomik güce sahip olmalıdır. Şayet ölüm vuku bulmadan önce işçinin gerek sağlık koşulları ve gerek fiziki imkanları destek görenlerin ihtiyaçlarını karşılamaya elverişli değil ise, bakım gücünün varlığından bahsetmek mümkün olamayacaktır⁴⁹.

Bakım gereksinimi ise; desteklenenin, sosyal düzeyine uygun hayatı devam ettirmek için ölen işçinin ekonomik katkısına ihtiyaç duyuyor olmasıdır. Bakım gereksiniminin ne olması gerektiğine dair Yargıtay HGK'nın önemli bir

⁴⁵ Seratlı, a.g.e., s. 85

⁴⁶ Tekinay, a.g.e., s. 17

⁴⁷ Y. 17. HD. E. 2014/23993, K. 2015/873 sayılı, 22.01.2015 tarihli kararını www.corpus.com.tr

⁴⁸ Süzek, a.g.e., s.441; Süzek, a.g.m., s.31; Ulusan, a.g.e., s. 167

⁴⁹ Bu yönde verilmiş olan Yargıtay 17. HD. E. 2014/23993, K. 2015/873 sayılı, 22.01.2015 tarihli kararında eksik inceleme yapıldığı gerekçesi ile yerel mahkemesinin kararı bozulmuştur. Bkz. "Yapılan açıklamalar dikkate alınarak somut olay değerlendirildiğinde, davalı sigorta şirketi vekili savunmasında ve temyiz itirazında davacıların desteği olduğu iddia edilen müteveffanın özürülü olduğunu ve davacılara desteğının söz konusu olamayacağını ileri sürmüştür. Bu iddiaya ilişkin olarak dosya kapsamında 20.03.2008 tarih, 381 sayılı, Burdur Devlet Hastanesi Özürülü Sağlık Kurulu Raporu bulunmakta olup söz konusu rapor içeriğinden müteveffanın "Hafif Düzeyde Mental Retardasyon" ve "Sol Kulakta Orta Derecede, Sağ Kulakta İleri Derecede Sensörinoral İşitme Kaybı" nedeni ile %63 oranında çalışma gücü kaybı bulunduğu anlaşılmaktadır. Buna karşın Sigorta Tahkim Komisyonu İtiraz Hakem Heyetince davalı sigorta şirketinin bu yöndeki savunma ve itirazlarına yönelik her hangi bir değerlendirme yapılmadığı karar içeriğinden anlaşılmaktadır. Bu bakımdan destek olduğu iddia edilen müteveffanın söz edilen rapor içeriğine göre bakıma muhtaç olup olmadığı, bakıma muhtaç değil ise bakım gücüne sahip olup olmadığı ve yukarıda açıklandığı gibi müteveffanın davacılara hizmet edimleri de dahil olmak üzere destek olup olamayacağını araştırılarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ve araştırmayla yazılı olduğu şekilde karar verilmiş olması doğru görülmemiştir."

kararı bulunmaktadır: “Bununla birlikte destekten yoksun kalan kimse devamlı ve gerçek bir ihtiyaç içerisinde bulunmalıdır. Genel olarak bakım ihtiyacı, sosyal düzeye uygun olan yaşamına devamını sağlamak için gerekli olanaklardan yoksun kalmayı anlatır. Eğer ölenin eylemli olarak baktığı davacı, ölüm yüzünden bu bakımın sağladığı yaşama düzeyinin altına düşmüş olursa, ihtiyaç bulunma koşulu gerçekleşmiş sayılır. Burada önemli olan, destekten yoksun kalan kimsenin ve ailesinin temsil ettiği sosyal ve ekonomik düzeye göre normal karşılanan giderlerdir⁵⁰.

Desteklenen, işçinin ölümünden sonra her ne sebeple olursa olsun önceki yaşam düzeyini devam ettirebilme olanağına sahip ise, bakım ihtiyacından ve tazminattan bahsedilemez. Diğer bir deyişle; ölen kişinin desteğinden mahrum kalan kişinin, kendi çalışması sonucunda gelir kazanması, ölen kişiden veya başka birisinden miras elde etmesi veyahut kendisine dul veya yetim aylığı gibi aylıkların bağlanması suretiyle ölüm olayının gerçekleşmesinden önceki yaşam koşullarını ve seviyesini sürdürebiliyor ise artık tazminat hakkı doğmamıştır⁵¹. Bu bağlamda Yargıtay 17. HD. şu önemli tespitlerde bulunmuştur; “...tazminat hesabından önce zarar tutarını belirlemek gerekir. Bunun yanında amaç zarar görenin malvarlığındaki eksilmeyi giderme olduğuna göre, ölüm nedeniyle desteğini yitirenin elde ettiği çıkarlar varsa, bunların da zarar tutarından indirilmesi gerekir. Aksi halde zarar görenin malvarlığında olaydan önceki duruma göre bir artış meydana gelmiş olur. Buradaki amaç zarar görenin malvarlığını zenginleştirmek değil, desteğini yitiren kişiye ölümden önceki yaşam düzeyini sürdürebilme olanağı tanımaktır.”⁵² Yine bu kapsamda Yargıtay 4. HD., SGK tarafından davacıya bağlanan gelirin mahkemece sorgulanmadan verilen kararı bozmuştur⁵³.

Bakım ilişkisinin varlığından söz edebilmek için, destek olunan kişinin tüm masraflarının karşılanıyor olması gerekmez. Hatta başka kişilerin de bu destek olunan kişiye düzenli yardımda bulunması bakım ilişkisinin varlığını engellemez. *Bakma* kavramı ile anlaşılması gereken, az ya da çok devamlı olarak gereksinim sahibi kişinin olağan ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Bu sebeple, bir kimsenin borçlarının ödenmesi ile mesleki veya bilimsel araştırma yapması için düzenli para yardımı yapılması bakım ilişkisinin varlığını ortaya koymayacaktır⁵⁴. Ancak aksi görüşe göre; yardımın yiyecek, giyecek, barınma, sağlık, eğitim gibi zorunlu ve olağan ihtiyaçlarla sınırlandırılması tazminatın kapsamını daralttığı gibi hakkaniyete uygun sonuçlar da çıkmamaktadır. Bu görüş bağlamında, *bakma* kavramının değerlendirilmesinde hangi tür gereksinimin karşılandığından çok desteklenen kişinin bu yardıma olan ihtiyaç derecesi dikkate alınmalıdır⁵⁵. Öte yandan akdi bir ilişki kapsamında ifa maksadıyla verilen

⁵⁰ Y. HGK. 979/4-1528 E., 1982/412 K. sayılı, 21.04.1982 tarihli karar www.corpus.com.tr

⁵¹ Sützek, a.g.e., s. 441; Oğuzman/Öz, a.g.e., s. 104

⁵² Y. 17. HD. E. 2013/16156, K. 2015/2674 sayılı, 12.02.2015 tarihli karar www.corpus.com.tr

⁵³ Y. 4. HD. E. 2013/2821, K. 2014/237 sayılı, 14.01.2014 tarihli kararı: “Mahkemece, davacılar bağlanan gelirin peşin sermaye değeri ve rücuya tabi olup olmadığı Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı’ndan sorularak, rücuya tabi ise bu gelirin peşin sermaye değerinin hesaplanacak tazminattan indirilmesi gerektiğinin gözetilmemiş olması, kararın bozulmasını gerektirmiştir.” www.corpus.com.tr

⁵⁴ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Alttop, a.g.e., s. 621; Tekinay, a.g.e., s. 19; Oğuzman/Öz, a.g.e., s. 102

⁵⁵ Seratlı, a.g.e., s. 85

edimlerde, her ne kadar bunları alan en hayati ihtiyaçları için harcansa dahi bakma ilikisinden bahsedilmeyeceği son derece açıktır⁵⁶.

4. Kimler Desteklenen Sifatını Taşır

TBK md. 53/3'te desteklenen sıfatının kazanılabilmesi için, "ölenin desteğinden yoksun kalma" ilkesi benimsenmiştir. Bu nedenle desteklenen kişilerin mutlaka işçinin mirasçısı veya akrabası olması gerekmektedir⁵⁷. Yine desteklenenin, kanundan veya sözleşmeden kaynaklanan bir bakım ilişkisi kapsamında yardım alıyor olması aranmamaktadır⁵⁸. Desteklenen ile işçi arasında fiili destek ilişkisinin varlığı yeterli olduğundan; sadece eşler, çocuklar, anne veya baba hak sahibi sıfatını taşımaz. Yüksek mahkemenin içtihadında da, desteklenen kavramının mirasçılık sıfatından daha geniş olduğu vurgulanmıştır⁵⁹. Yine Yargıtay HGK 15.06.2011 tarihinde tazminatın, desteğin geride bıraktığı mirasçılara değil, desteğinden yoksun kalanlara ait olduğunu belirtmiştir⁶⁰. Bunun yanı sıra; nişanlılar, evlilik dışında birlikte yaşayanlar, beslemeler ve benzeri fiili destek ilişkisi içinde olan kişiler de destekten yoksun kalma tazminatı talep edebileceklerdir.

Destekten yoksun kalması olası olan kimi kişileri ayrıntılı olarak incelemeye geçmeden önce, ölen kişinin ölümün vuku bulmasında kusurunun varlığının destekten yoksun kalanların tazminat hakkına etkisinin olup olmadığına değinmekte fayda bulunmaktadır. Yukarıda da belirtmiş olduğumuz üzere; destekten yoksun kalma tazminatına konu davacıların zararı, desteklerinin ölümü nedeniyle destekten yoksun kalan sıfatıyla doğrudan kendileri üzerinde doğan zarardır. Bu zarardan doğan hak desteğe ait olmadığına göre, onun kusurunun da tazminat üzerinde etkili olması beklenemez. Destekten yoksun kalma tazminatına dayanak teşkil eden hak, salt miras yoluyla geçen bir hak olsa idi, doğrudan ölen kişi üzerinde doğup ondan mirasçılara intikal edeceğinden, bu yöndeki savunmalar ölenin desteğinden yoksun kalanlara karşı ileri sürülebilecekti. Oysa ölen, ister kendi kusuru ister bir başkasının kusuruyla olsun salt ölmüş olması, destekten yoksun kalanlar üzerinde doğrudan zarar doğurup; davacıların hakkına, desteklerinin kusurunun olması etkili bir unsur olarak kabul edilemez ve destekten yoksunluk zararından kaynaklanan hakkın

⁵⁶ Örneğin; bir doktorun yıllarca sağlığını kontrol ettiği ve tedavisini gerçekleştirdiği zengin bir müşterisi veya bir avukatın hukuki işlerini takip ettiği müvekkili vefat ettiğinde, bu kişiler her ne kadar düzenli gelir kaynağı kimseler olsa da bakım ilişkisinden bahsedilemez. Tekinay, a.g.e., s. 19

⁵⁷ Hatta mirası reddetmiş olan kişiler dahi destekten yoksun kaldıklarına dair tazminat talep edebilirler. Tandoğan, Mesuliyet Hukuku, s. 299-300

⁵⁸ Demircioğlu/Güzel, a.g.e., s. 208; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, a.g.e., s. 620; Tekinay, a.g.e., s. 13; Oğuzman/Öz, a.g.e., s. 101

⁵⁹ Y. 17. HD. E. 2013/8658, K. 2014/11824 sayılı, 16.09.2014 tarihli kararı www.corpus.com.tr

⁶⁰ Y. HGK. 2011/17-142 E. -411 K. sayılı, 15.06.2011 tarihli kararı: "Önemle vurgulanmalıdır ki, Borçlar Kanunu'nun 45/III. maddesine göre destekten yoksun kalma tazminatı, desteğin mirasçısı olarak geride bıraktığı kişilere değil, desteğinden yoksun kalanlara aittir. Destekten yoksun kalma tazminatı isteyebilecek kişiler, mirasçılardan başka kişiler de olabileceği hususunda da herhangi bir ihtilaf yoktur. Murisin trafik kazasından kaynaklanan bir sorumluluğu söz konusu olduğunda ve koşulları olduğunda mirasçıları bundan sorumlu olduğu halde, aynı olay nedeniyle destekten yoksun kalan ve fakat mirasçı olmayan kişiler bundan sorumlu değildir."

talep edilmesi olanaklıdır⁶¹. Ancak Tandoğan'a göre; ölen mağdurun kendi kusuru, destekten yoksun kalanların tazminat taleplerini bertaraf veya tenkis etmeye sebep olabilecektir⁶².

a. Destekten Yoksun Kalan Eş

Türk Medeni Kanunu (TMK) ⁶³ md. 185 ve 186'te özetle; eşlerin evlilik birliği içinde yaşayıp birbirlerine yardımcı olacağı ve bu birliğin giderlerine güçleri oranında beraber katılacağı vurgulanmış olup, böylece eşlere karşılıklı bakım yükümlülüğü yüklenmiştir. Bu bağlamda; destekten yoksun kalan eşin, karı veya koca olduğuna bakılmaksızın, evlilik birliği içerisinde desteklenen sıfatını taşıdığını söyleyebiliriz. Hatta boşanmadan sonra da, yararına yoksulluk nafakasına hükmedilmiş eş için eski kocası veya karısı destek olarak sayılmaktadır⁶⁴.

Evlilik birliği içerisinde karı dışarıda mesleki bir iş ile iştigal etmiyor yani maddi bir kazanç elde etmiyor, sadece ev hizmetleri ve çocuk bakımı ile ilgileniyorsa, ölümü halinde koca ve çocuklar destekten yoksun kalma tazminatına hak kazanabileceklerdir⁶⁵. Zira burada önemli olan husus; desteğin sadece nakdi bir yardımda bulunması değil, hizmet ifası şeklinde de destek sıfatını elde ettiğidir.

Eşini ölüm sonucu yitiren kişinin bakım gereksinimi kural olarak yaşamının sonuna kadar sürmektedir. Tazminat hesaplanırken hayatta kalan eşin yaşına, cinsiyetine ve sağlık durumuna bakılarak daha kaç yıl yaşama ihtimali olduğu göz önünde bulundurulur. Ancak dul kalan eşin yeniden evlenmesi, işe başlaması veya bir kimseden kendisine miras kalması gibi durumlarda artık bakım ihtiyacının sona erdiği sonucuna varılacaktır. Bu bağlamda Yargıtay 4. HD., davacı dul eşin nüfus kayıt örneğinde yeniden evlenmiş olduğu olgusunu nazara almaksızın hüküm tesis eden mahkemenin kararını bozmuştur⁶⁶. Yeniden evlenmiş olan eşe verilecek olan tazminat hesap edilirken evlenmiş olduğu güne kadarki zaman dilimi dikkate alınır. Ayrıca yeniden evlenmiş eşin daha sonra boşanmış olduğu durumda desteğin yeniden başlayacağı savunulamaz⁶⁷.

Hayatta kalan kişi, ölüm tarihinden önce evlenmemiş ise, yani henüz nişanlılık ilişkisi içerisinde iken eşini kaybettiği durumda yaşı, cinsiyeti, sosyal statüsü, dış görünüşü, yeniden evlenme arzusunun olup olmadığı vs gibi hu-

⁶¹ Y. 17. HD. E. 2011/10718, K. 2012/12169 sayılı, 07.11.2012 tarihli kararı www.corpus.com.tr

⁶² Tandoğan, Üçüncü Şahıs, s. 76

⁶³ RG. 08.12.2001, S.24607

⁶⁴ Demircioğlu/Güzel, a.g.e., s.208

⁶⁵ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, a.g.e., s. 623-624

⁶⁶ Y. 4. HD. E. 2012/3278, K.2013/1614 sayılı, 04.02.2013 tarihli kararı: "Mahkemece de benimsenen 23.08.2011 tarihli bilirkişi raporunda, destek S.B.'in eşi davacı Ş.B.'in yaşı, çocuk sayısı ve diğer özellikleri itibariyle evlenme şansı % 7 olarak değerlendirilmiştir. Ancak dosyada bulunan nüfus kayıt örneğinin incelenmesinde davacı Ş. B.'in 28.05.2010 tarihinde evlendiği anlaşılınca evlilik tarihine göre destek tazminatının hesaplanması gerekirken, yerel mahkemece bu hususun gözetilmemesi bozmayı gerektirmiştir." www.corpus.com.tr

⁶⁷ Y. 17. HD. E. 2013/6045, K. 2014/6926 sayılı, 02.05.2014 tarihli kararı; Y. 21. HD. E. 2014/1302, K. 2014/9906 sayılı, 06.05.2014 tarihli kararı www.corpus.com.tr

suslar dikkate alınarak evlenme olasılığı hesaplanır⁶⁸. Nişanlı çiftler şayet ölüm vuku bulmadan önce evlenmiş olsalardı takdir edilecek olan tazminat miktarından evlenme olasılığı oranında hâkim tarafından belli bir indirim yapılır.

b. Destekten Yoksun Kalan Nikahsız Eş

Nikâhsız eşin desteklenen sıfatı taşıyıp taşımadığı hususunda belirleyici nokta, beraberliğin ahlaki değerlendirilmesidir. Yani kişiler arasında basit metres hayatı yaşıyor ise; nikâhsız eşin cinsel ilişki karşılığı olarak yardım aldığı kabul edilmekte olduğundan, destek kaybı tazminata konu edilmeyecektir. Öte yandan; kişiler arasında sadece medeni evlenme merasimi gerçekleşmeksizin maddiyatın arka planda olduğu ortak bir yaşam sürdürme kararlılığı içinde karı koca ilişkisi var ise ve kadın ile erkeğin bir başkası ile evli olmaması koşuluyla, nikâhsız eşin destekten yoksun kalma tazminatı talep edebileceği kabul edilmektedir⁶⁹. Şüphesiz ki söz konusu ahlaki değerlendirmeyi yapmak hiç de kolay değildir.

Destekten yoksun kalan nikâhsız eşe verilecek olan tazminat hesaplanırken bu kişinin nikâhlı eşe kıyasla yeniden evlenme ihtimalinin daha yüksek olduğu kabul edilerek, yapılan indirim oranı yüksek tutulmaktadır. Ancak ülkemizin sosyolojik gerçekleri özellikle Anadolu'daki imam nikâhlı fakat resmi nikâhsız birliktelikler düşünüldüğünde, tazminattan bu sebeple yapılan yüksek indirimlerin haksız sonuçlar doğurduğu ve ülke gerçekleriyle bağdaşmadığı doktrin tarafından önemle dile getirilmektedir⁷⁰.

c. Destekten Yoksun Kalan Çocuklar

Anne veya babanın ölümü halinde çocukların desteklerini yitirecekleri son derece açıktır. Aynı husus; şayet ana babanın bakım ve gözetimi altında ise, evlilik dışı doğmuş çocuklar, evlatlıklar veya üvey çocuklar için de geçerlidir⁷¹. Henüz doğmamış olan bir çocuk yani cenin de babası öldüğü takdirde gelecek destekten yoksun kalmış kişidir⁷².

Hayatta kalan eşten farklı olarak desteğini yitirmiş olan çocuklar için takdir edilecek olan tazminat miktarı hesap edilirken, bakım ihtiyacının yaşamının sonuna dek süreceği kabul edilmez. Çocuğun üniversite öğrencisi olup olmadığı, cinsiyeti, eğitimdeki başarısı, sosyal çevresi vs gibi hususlar göz önüne alınarak, her somut olay kendine özgü koşulları dâhilinde değerlendirilir ve buna göre bir belirleme yapılır.

⁶⁸ Süzek, a.g.e., s. 442; Y. 17. HD. E. 2013/7431, K. 2014/7362 sayılı, 08.05.2014 tarihli kararı "...belirlemede destekle destek olunan kimse arasındaki yakınlığın derecesi, aralarındaki manevi bağ, davacıların yaşları, dahil oldukları sosyal ve ekonomik çevre, yaşam standartları, cinsiyetleri gibi bakım ilişkisine ve miktarına etkili olabilecek unsurlar da göz önünde bulundurulacaktır." www.corpus.com.tr

⁶⁹ Oğuzman/Öz, a.g.e., s.101-102; Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, a.g.e., s. 628; Tekinay, a.g.e., s. 41-42; Süzek, a.g.e., s. 442; Tandoğan, Mesuliyet Hukuku, s. 303

⁷⁰ Süzek, a.g.e., s. 443; Seratlı, a.g.e., 192

⁷¹ Demircioğlu/Güzel, a.g.e., s. 208; Tekinay, a.g.e., s. 25-26

⁷² Tandoğan, Mesuliyet Hukuku, s. 304

d. Destekten Yoksun Kalan Ana, Baba ve Kardeşler

Yetişmiş ve ana babalarının geçimlerine katkıda bulunmaya başlamış olan çocukların ölümü halinde, fiili ve devamlı bir destek ilişkisinin de var olması koşuluyla, çocuğunu kaybeden ana babanın desteklenen sıfatı taşıdığı şüphesizdir. Bu noktada asıl sorun; yetişmemiş ve fiilen ailenin geçimini sağlamaya henüz başlamamış olan çocukların ölümü halinde ana babanın destekten yoksun kaldığının kabul edilip edilmeyeceğidir. Küçük yaşta ölen çocuğun ilerde ana ve babasına destek olacağı somut olay koşulları, hal ve şartların özellikleri ışığında kuvvetle muhtemel gözüküyor ise, ana ve babanın bu farazi destekten yoksun kaldığının kabulü gerekmektedir⁷³. Konumuz olan iş kazası ve meslek hastalığı özelinde bir değerlendire yapmaktır gerekirse; çocuk hali hazırda çalışmış olduğu iş sebebiyle hayatını kaybetmiş olduğundan ve yüksek ihtimalle elde ettiği kazanç ile ailesinin geçimine katkıda bulunduğu varsayıldığında ana ve babanın destekten yoksun kalma tazminatı talep etmeye hak kazandıklarını söyleyebiliriz.

Kural olarak kardeşlerin birbirine bakma yükümlülüğü bulunmadığından, aile bağı ilişkisinden daha ziyade öncelikli olarak fiili ve devamlı bir destek ilişkisinin varlığına göre desteklenen sıfatını kazanıp kazanmadığı sonucuna varılacaktır. Ölen kişi kardeşine düzenli aralıklarla fiilen yardımda bulunuyor ise kardeş desteklenen sıfatını taşımaktadır. Ancak çocuğun küçük yaşta ölmüş olduğu durumda, ilerde fiili ve devamlı bir farazi desteğin mümkün olacağını iddia eden kardeş ispat etmek koşuluyla tazminata hak kazanabilecektir.

5. Davada Taraflar

Davada taraflar, esas olarak destekten yoksun kalan hak sahipleri ile işverendir. Ölüm sebebiyle destekten yoksun kalan kişiler işveren aleyhine tazminat davası açacaklardır. Bu dava hakkı, destekten yoksun kalan kişilerin doğrudan doğruya şahsında doğmuş, asli ve bağımsız bir talep hakkı olup; ölen kişi bu hak üzerinde hiçbir şekilde tasarruf yetkisine sahip değildir⁷⁴. Başka bir deyişle; ölen kişi, ölmeden önce bu tazminat talebinden feragat edemez veya haksız fiili işleyen kişi ile bu mevzuda sulh anlaşması yapamaz⁷⁵.

Örneğin; işçi iş kazası veya meslek hastalığı sebebiyle ölmeden önce, ölümü halinde desteğinden yoksun kalan kişilerin tazminat talebinde bulunmayacaklarına dair bir beyanda bulunamayacağı gibi, şayet bulundu ise de böyle bir beyan hak sahiplerinin destekten yoksun kalma tazminatı taleplerine halel getirmez.

Destekten yoksun kalma tazminatı isteyebilmek için TBK'da ölen kişi ile davacı arasında akdi veya kanunu bir destek ilişkisinin aranmadığını belirtmiş-tik. Bu sebeple, kimlerin davacı olacağını önceden kesin çizgilerle sınırlamak mümkün değildir. Her somut olay bazında inceleme yapılacak ve yukarıda de-

⁷³ Tekinay/Akman/Burcuoğlu/Altop, a.g.e., s. 625; Tekinay, a.g.e., s. 29

⁷⁴ Tandoğan, Üçüncü Şahıs, s. 5 ve 76; Oğuzman/Öz, a.g.e., s.101; Y. 17. HD. E. 2011/10718, K. 2012/12169 sayılı, 07.11.2012 tarihli kararı: "Davacıların uğradıkları zarara bağlı olarak talep ettikleri hak, salt miras yoluyla geçen bir hak olmayıp, bilimsel ve yargısal içtihatlarda kabul edildiği üzere destekten yoksun kalanın şahsında doğrudan doğruya doğan, asli ve bağımsız bir talep hakkıdır." www.corpus.com.tr. Tazminat talebinin bağımsızlığına dair ayrıntılı bilgi için bkz. Tekinay, a.g.e., s. 64 vd.

⁷⁵ Tandoğan, Mesuliyet Hukuku, s. 300

ğınılmış olan destek ilişkisi, bakım gücü, bakım ihtiyacı gibi zorunlu unsurların varlığı halinde davacı sıfatı tespit edilebilecektir. Öte yandan; desteklenen ile ölen kişi arasında şayet akdi veya kanuni bir destek ilişkisi var ise, ispat açısından büyük kolaylık sağlayacağını önemle belirtmeliyiz.

Davalı ise kural olarak işverendir. İşveren bir tüzelkişilik ise o tüzel kişiliğe, tüzel kişi işverenin tasfiye halinde olmasında tasfiye memurluğuna, iflas durumunda ise de iflas masasına karşı dava açılacaktır⁷⁶.

IV. SONUÇ

İşverenin işçiyi gözetme borcu, hem kamu hem de özel hukuk düzenlemelerinde kaynağını bulmaktadır. Söz konusu gözetme borcunun yerine getirilmiş olması için; iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin son derece titizlikle alınması, işçilere gerekli mesleki eğitimin verilmesi ve uyup uymadıklarına dair denetimin düzenli olarak yapılması gerekmektedir. İşverenin gözetme borcunu ihlal edecek bir davranışı veya ihmali, idari, cezai ve hukuki olmak üzere üç alanda da yaptırımlara yol açmaktadır. Bu bağlamda biz de çalışmamızda, hukuki yaptırımdan biri olan destekten yoksun kalma tazminatını çeşitli yönleriyle inceledik.

Destekten yoksun kalma tazminatı hususunun; borçlar hukuku, iş hukuku ve sosyal güvenlik hukuku kapsamında hukuki dayanakları bulunduğundan *interdisipliner* bir incelemeyi gerektirdiğini söylemek yanlış olmaz. İşverenin sorumluluğunu gündeme getiren iş kazası ve meslek hastalığı kavramları ile SGK tarafından gerekli yardımların yapılmasına yol açan iş kazası ve meslek hastalığı kavramları farklı niteliklere sahiptir. Sosyal güvenlik hukuku anlamında iş kazası ve meslek hastalığını saptarken yapılan iş ile ölüm sonucu arasında nedensellik bağı aranmaz iken ve sadece kanunun işaret etmiş olduğu kriterler ışığında tespit edilirse bulunulur iken; bireysel iş hukuku anlamında iş kazası ve meslek hastalığı kavramlarını incelerken söz konusu nedensellik bağı olmazsa olmaz bir koşuldur. Destekten yoksun kalan kişilerin işverenin sorumluluğuna gidebilmesi için SGK tarafından karşılanmayan bakiye zarar bulunmalı ve ayrıca iş ile iş kazası arasında neden sonuç ilişkisi yer almalıdır.

İş kazasına uğrayan veya meslek hastalığına tutulan işçinin ölümü halinde desteğinden yoksun kalan kişilerin tazminat talep edebilmesi için; ölen kişi ile aralarında fiili ve devam eden bir destek ilişkisi, işçinin bakım gücü ve desteklenenin bakım ihtiyacı zorunlu unsurları teşkil etmektedir. Talep sahibi, farazi desteğin ilerde ortaya çıkacağını iddia ediyor ise bunu ispatla mükelleftir. Tazminat takdir edilirken yardımın niteliği ve ailevi, sosyal, hukuki, dini bir ilişki kapsamında yapıldığının hiçbir rolü bulunmamaktadır.

---

⁷⁶ Demircioğlu/Güzel, a.g.e., s. 210

KISALTMALAR

a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
BK	: 818 sayılı Borçlar Kanunu
bkz.	: Bakınız
bs.	: bası
C.	: cilt
E.	. esas
HD:	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
İBD.	: İçtihadı Birleştirme Dairesi
İSGK	: 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu
İÜHFM.	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
K.	: karar
md.	: madde
RG.	: Resmi Gazete
S.	: sayı
s.	: sayfa
SGK.	: Sosyal Güvenlik Kurumu
SSGSSK	: 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCK	: Türk Ceza Kanunu
Y.	: Yargıtay

KAYNAKÇA

Akdeniz Ayşe Ledün, “İşverenin İş Kazası ve Meslek Hastalığından Doğan Zararlardan Sorumluluğunun Niteliği”, İÜHFM, C.72, S.2, s.541-580

Akın Levent, “Destekten Yoksunluk ve Cismani Zararlardan İşverenin Özel Hukuktan Doğan Sorumluluğuna İlişkin Yargıtay Kararları”, Destekten Yoksunluk ve Cismani Zararlarda Sorumluluk ve Tazminat, İş Hukukuna İlişkin Sorunlar ve özm Önerileri 1996 Yılı Toplantısı, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1996, s.33-50

Alpagut Gülsevil, “6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun Genel Esasları”, İÜHFM. 2014, C.LXXII, S. 2, s.31-46

Demircioğlu A. Murat, Yargıtay Kararları Işığında Sorularla 4857 Sayılı İş Yasası, Beta Yayınları, 3. bs., İstanbul, 2014

Demircioğlu A. Murat/Centel Tankut, İş Hukuku, 18. bs., Beta Yayınları, İstanbul, 2015

Demircioğlu A. Murat/Güzel Ali, İşverenin Sosyal Sigorta Yükümlülükleri ve Sorumluluğu, İstanbul Ticaret Odası Yayını, İstanbul, 2001

Güzel Ali/Okur Ali Rıza/Caniklioğlu Nurşen, Sosyal Güvenlik Hukuku, Yenilenmiş 14. bs., Beta Yayınları, İstanbul, 2012

Güzel Ali/Ocak Saim/ÖzkaracaERCÜMENT, Sosyal Güvenlik Kanunları, Beta Yayınları, İstanbul, 2012

Kılıçoğlu Mustafa, Tazminat Hukuku: 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanununa Göre Uyarlanmış, 4. bs., Bilge Yayınevi, Ankara, 2014

Oğuzman M. Kemal/Öz M. Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.2, 10. bs., Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013

Süzek Sarper, "Destekten Yoksunluk ve Cismani Zararlarda İşverenin Özel Hukuktan Doğan Sorumluluğu", Destekten Yoksunluk ve Cismani Zararlarda Sorumluluk ve Tazminat, İş Hukukuna İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri 1996 Yılı Toplantısı, Galatasaray Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1996, s. 17-32

Süzek Sarper, İş Hukuku, Yenilenmiş 10. bs., Beta Yayınları, İstanbul, 2014

Serathlı Gaye Burcu, İş Kazasından Doğan Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2003

Tandoğan Haluk, Mukayeseli Hukuk, Hususiyle Türk-İsviçre ve Alman Hukuku Bakımından Üçüncü Şahsın Zararının Tazmini, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara, 1963 (Anılış: Üçüncü Şahıs)

Tandoğan Haluk, Türk Mesuliyet Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2010 (Anılış: Mesuliyet Hukuku)

Tekinay Selahattin Sulhi/Akman Sermet/Burcuoğlu Haluk/Alttop Atilla, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 7. bs., Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993

Tekinay Selahattin Sulhi, Ölüm Sebebiyle Destekten Yoksun Kalma Tazminatı, İstanbul Üniversitesi Yayınları, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1963

Tuncay A. Can/Ekmekçi Ömer, Sosyal Güvenlik Hukuku Dersleri, 16. bs., Beta Yayınları, İstanbul, 2013 (Anılış: Dersler)

Tuncay A. Can/Ekmekçi Ömer, Yeni Mevzuat Açısından Sosyal Güvenlik Hukukunun Esasları, 2.bs., Legal Yayıncılık, İstanbul, 2009 (Anılış: Esaslar)

Uluslan İlhan, Özellikle Borçlar Hukuku ve İş Hukuku Açısından İşverenin İşçiyi Gözetme Borcu Bundan Doğan Hukuki Sorumluluğu, Kazancı Matbaacılık, İstanbul, 1990

www.corpus.com.tr

www.mevzuat.gov.tr